

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

> Retouradres Postbus 16375 2500 BJ Den Haag

[ROC's, AOC's en vakinstellingen]

Rijnstraat 50
Den Haag
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag
www.rijksoverheid.nl
IPC 2150

Onze referentie
406854

Datum

Betreft Schoolkosten en vrijwillige ouder- of deelnemerbijdrage

Geacht College,

In de afgelopen jaren is gebleken dat onder bekostigde bve-instellingen en studenten onduidelijkheden bestaan bij zowel de studenten als de instellingen over schoolkosten en de vrijwillige bijdrage. In verband daarmee heeft de Jongeren Organisatie Beroepsonderwijs (JOB) onlangs een 'Zwartboek schoolkosten 2012' aangeboden aan de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van de Tweede Kamer, waarin voorbeelden zijn gegeven van mogelijk onterechte doorberekening van schoolkosten aan studenten, onduidelijke facturen en onvoldoende transparantie over de extra kosten.¹

Om de onduidelijkheden weg te nemen geeft deze brief een handreiking bij de wijze waarop in de toekomst met deze materie kan worden omgegaan. Deze handreiking is een aanvulling op de brief van 13 januari 1994, kenmerk BVE/ABA/BO-93098968, van de toenmalig minister van OCW, dr. ir. J.M.M. Ritzen (zie bijlage 2) en te zien als een uitleg van de bedoeling van de wet.

Het is en blijft de verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag van een bve-instelling om – bij voorkeur met instemming van de centrale studentenraad² - het instellingsbeleid ten aanzien van schoolkosten te bepalen binnen de contouren van de wetgeving.

¹ Zwartboek Schoolkosten 2012, JOB

² In de WEB centrale deelnemersraad genoemd

Schoolkosten

In de Wet educatie en beroepsonderwijs (WEB) is bepaald dat een bekostigde instelling aanspraak heeft op bekostiging uit 's Rijks kas voor het verzorgen van beroepsopleidingen. Voorts is in de WEB geregeld dat de instellingen daarvoor een rijksbijdrage krijgen, die bestaat uit een exploitatiedeel en een huisvestingsdeel. De bijdrage in de exploitatiekosten heeft betrekking op verschillende zaken, waaronder het personeel, het onderhoud en de vervanging van inventaris, het onderhoud van gebouwen en terreinen, de administratie, het beheer en bestuur, evenals de inkoop van diensten. De bijdrage in de huisvestingskosten heeft betrekking op de huur van en investeringen in gebouwen en terreinen en de eerste inrichting daarvan. Het huidige bekostigingsstelsel gaat ervan uit dat een instelling met de ontvangen rijksbijdrage de noodzakelijke onderwijsactiviteiten verzorgt.

Vervolgens is in de WEB bepaald dat de inschrijving niet afhankelijk wordt gesteld van een andere dan een bij of krachtens de wet geregelde geldelijke bijdrage. Op dit moment is enkel één geldelijke bijdrage verplicht gesteld en dat is het les- en cursusgeld. Een andere geldelijke bijdrage mag door de bve-instellingen bij de inschrijving niet van de studenten worden geëist.

De instelling

De instelling dient met bovengenoemde rijksbijdrage, aangevuld door les- en cursusgeld, de onderwijsactiviteiten en de daarvoor benodigde inventaris te bekostigen die op basis van het betreffende kwalificatiedossier noodzakelijk zijn om studenten in staat te stellen het onderwijs te volgen en het diploma te behalen. Het gaat hier om kosten voor de basisuitrusting, zoals niet limitatief opgesomd in bijlage 1 bij deze brief. De (praktijk)lokalen dienen zodanig te zijn uitgerust dat de noodzakelijke onderwijsactiviteiten alsmede het examen uitgevoerd kunnen worden. De kosten daarvoor zijn voor rekening van de instelling. In de instelling dient een basisuitrusting aanwezig te zijn, zodat de student de benodigde competenties kan verwerven. Zo zal bijvoorbeeld voor de kappersopleiding de instelling een aantal kappersscharen beschikbaar moeten hebben voor de praktijklessen. Deze scharen blijven eigendom van de instelling.

Het is niet geoorloofd om exploitatie- of huisvestingskosten door te berekenen aan de student door als bijkomende toelatingsvoorwaarde een financiële bijdrage aan de studenten te vragen voor de kosten van het onderwijs.

De student

Onverkort het bovenstaande zijn er zaken waarvan het redelijk is dat de student erover beschikt en waarvoor de student zelf de verantwoordelijkheid draagt. De instelling hoeft daarin niet te voorzien. Dit zullen met name onderwijsbenodigdheden zijn, die:

1. de student nodig heeft om de lessen voor te bereiden (bijv. boeken³, agenda, rekenmachine) of
2. afhankelijk zijn van persoonlijke kenmerken van de student (bijvoorbeeld werkkleding en -schoenen).

Het kan daarbij dus gaan om onderwijsbenodigdheden die nodig zijn voor het verwerven van de gevraagde competenties en een duurzaam karakter hebben. Van het bevoegd gezag mag verwacht worden bij het benoemen van dergelijke onderwijsbenodigdheden (die dus van de studenten zelf worden gevraagd) soberheid te betrachten en de redelijkheid en billijkheid niet uit het oog te verliezen. Bij het voorschrijven van die onderwijsbenodigdheden ligt het voor de hand dat dat gebeurt met betrokkenheid van de deelnemersraad en de ouders.

Ik ga ervan uit dat elke instelling voorafgaand aan de inschrijving op heldere wijze kenbaar maakt over welke onderwijsbenodigdheden een student voor een bepaalde opleiding dient te beschikken. Aldus kan een kandidaat-student al van tevoren een inschatting maken van de mogelijke bijkomende kosten die voor het volgen van een opleiding moeten worden gemaakt, zodat hij een weloverwogen keuze voor een opleiding kan maken.

Vrijwillige ouder- of deelnemerbijdrage voor extra faciliteiten

Een instelling kan ook extra faciliteiten aan studenten aanbieden, die niet noodzakelijk zijn voor het volgen van de opleiding en het behalen van een diploma. De keuze om gebruik te maken van deze extra faciliteiten is aan de student en kan dus nooit verplicht worden gesteld. Het vrijwillige karakter van deze extra faciliteiten dient geborgd te zijn. Ook hiervoor geldt, dat de (aankomende) student tijdig geïnformeerd wordt over de geboden extra faciliteiten en de bijkomende kosten. De voorwaarden voor deze vrijwillige ouder- of deelnemerbijdrage zijn reeds vermeld in de brief van 13 januari 1994, kenmerk BVE/ABA/BO-93098968, van de toenmalig minister dr. ir. J.M.M. Ritzen.

³ Of bijvoorbeeld een laptop als binnen een opleiding gebruik gemaakt wordt van online informatie en niet van schoolboeken.

Toegang onderwijs

Indien de student zich heeft ingeschreven en het les- of cursusgeld heeft voldaan, heeft hij recht op toegang tot het onderwijs en tot het examen. Indien een student geen gebruik wenst te maken van de extra faciliteiten die de instelling biedt, dan wel de vergoeding voor deze extra faciliteiten niet heeft betaald, heeft hij geen recht om gebruik te maken van deze extra faciliteiten, maar kan dat voor het bevoegd gezag geen reden zijn de toegang tot het reguliere onderwijs en tot het examen te weigeren.

Medezeggenschap

Op dit moment heeft de studentenraad instemmingsbevoegdheid op voorgenomen besluiten ten aanzien van de hoogte en de besteding van de vrijwillige ouder- of deelnemerbijdrage alsmede de wijze waarop deze bijdrage tussen student en bevoegd gezag wordt overeengekomen. Bevoegd gezag en studentenraad doen er goed aan, om ook daadwerkelijk gebruik te maken van deze instemmingsbevoegdheid.

De positie van de medezeggenschap wil ik verder versterken en daartoe zal ik extra faciliteiten beschikbaar stellen via JOB.

Met JOB en MBO Raad zal ik verkennen op welke wijze de deelnemersraad ook op het punt van het instellingsbeleid inzake schoolkosten, onderwijsbenodigdheden en informatie aan (toekomstige) studenten een rol kan spelen. Op die manier kan de medezeggenschap nog verder worden versterkt en kan tegelijkertijd het betreffende beleid rekenen op een breed draagvlak binnen de instelling. De komende maanden zal ik benutten om dit verder uit te werken.

Los van het bovenstaande ga ik ervan uit dat dit onderwerp, dat dichtbij de studenten zelf staat, wordt besproken met studenten en ouders en dat op die manier daarvoor draagvlak wordt gecreëerd.

Voor alle helderheid wijs ik u erop, dat de bepaling dat de inschrijving niet afhankelijk wordt gesteld van een andere geldelijke bijdrage dan het les- en cursusgeld een subsidievoorwaarde is en daarom niet vrijblijvend is. Dit zal daarom onderwerp zijn van toezicht en handhaving door de Inspectie van het Onderwijs en tekortkomingen op dit punt kunnen uiteindelijk leiden tot een bekostigingsmaatregel.

Voor vragen over deze brief kunt u telefonisch contact opnemen met het informatiecentrum of een mailbericht sturen naar ico@duo.nl. Het informatiecentrum is op werkdagen van 08.30 tot 12.00 uur en van 13.00 tot 17.00 uur te bereiken via telefoonnummer 079-3232666. Op www.duo.nl vindt u onder "Naar DUO-CFI" instellingsinformatie en voorlichting over regelgeving en actuele ontwikkelingen in het onderwijs.

Met vriendelijke groet,

de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

Marja van Bijsterveldt-Vliegenthart

Bijlagen:

1. Voorbeelden van basisbenodigdheden voor een opleiding die in de instelling aanwezig zijn.
2. Brief van dr.ir. J.M.M. Ritzen, 13 januari 1994.

Bijlage 1:

Voorbeelden van basisbenodigdheden voor een opleiding die in de instelling aanwezig zijn:

- schoolpas / collegepas
- intake - en instaptoetsen, administratieve zaken
- informatie voor studenten, studiehandleidingen, brieven aan studenten, ouderavonden
- introductiedagen, werkweken en excursies die verplicht onderdeel van het programma zijn
- software -licenties voor algemene programma's
- toetsen, examens, herkansingen, diploma-uitreiking
- inventaris mediatheek, open leercentrum
- apparatuur, machines, gereedschappen, instrumenten en computers
- verbruiksmaterialen zoals hout, me taal, papier, bloemen, stoffen
- kosten voor de beroepspraktijkvorming (bpv), bpv- informatiemiddelen en – beoordelingsinstrumenten.

Voorbeelden van kosten die onder de vrijwillige ouder- of deelnemerbijdrage kunnen vallen:

- parkeren, sms-informatie, feesten
- excursies (of vervoer hierbij) , werkweken of introductie als dat een extra aanbod is
- documentenmappen, portfoliomap, USB sticks
- kosten voor een solidariteitsfonds/schoolfonds.